

Új katonai tábor nyomai Albertfalván

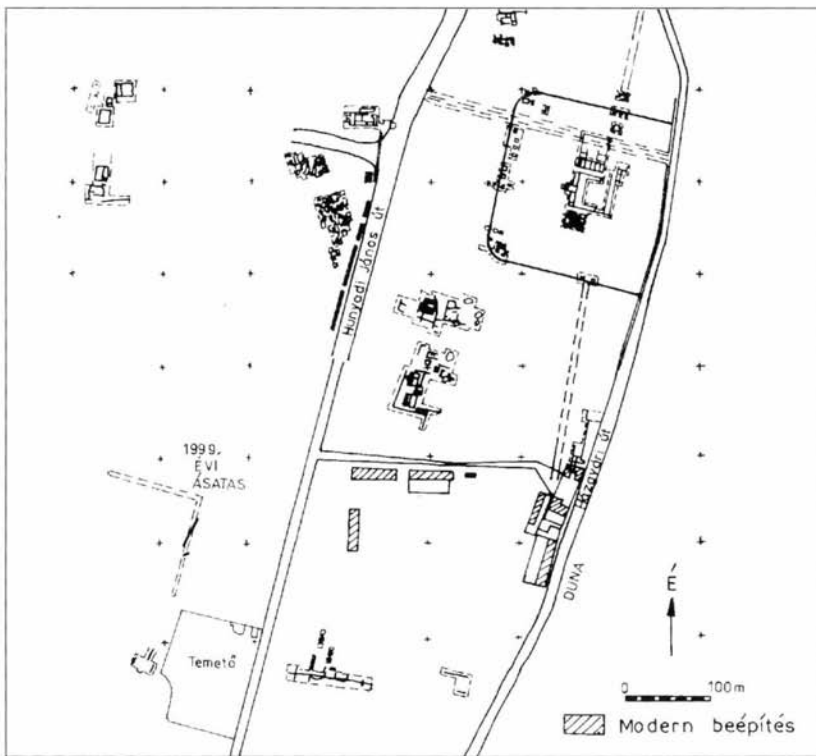
(Budapest, XI. ker., Hunyadi János út
és a vasútvonal között, Hrsz.: 43572)

A BTM Aquincumi Múzeuma 1999 szeptember 20 és december 3 között Albertfalván, a GRC-Hungária Kft. megbízásából a szondázó feltárást megkezdte a 43573 helyrajzi számú régészetiileg védett területen, mert ide egy nagy bevásárlóközpontot terveznek. Ez a munkaterület az albertfalvi *auxiliaris* tábortól délnyugatra körülbelül 250 méterre van. (1. kép) A korábbi kutatások alapján itt vártuk az 1-3. századi albertfalvi katonai tábort körülövező vicus déli maradványait. (SZIRMAI 1997, 527-529.) Erre utaltak még az 1954-ben és 1955-ben a Nagy Tibor által húzott árkok is a szóban forgó terület déli részén. Ezek az árkok régészeti jelenséget nem mutattak. Meg kell említeni még, hogy a munkaterületől körülbelül 500 méterre, nyugatra, a XXII. Leányka úti lakótelep építésénél Nagy Tibor egy nagyobb bronzkori telep és három késő LT D korú edényégető kemencét talált. Az előkerült leletanyag alapján ezeket a kemencéket az időszámítás körüli évtizedekben használták. (NAGY 1971, 5.; NAGY 1973, 271.)

Traces of a New Military Fort at Albertfalva

(District XI Budapest, between
Hunyadi János Street and the railway
line, Tln.: 43572)

The Aquincum Museum of the Budapest History Museum started test excavations on lot no. 43573 in Albertfalva at the request of GRC-Hungária Kft. between September 20 and December 3, 1999 because of the intended construction of a large shopping centre in this territory. The place is about 250 m southwest of the auxiliary fort of Albertfalva. (Figure 1) Based on earlier research, we expected here the southern remains of the vicus encircling the military fort of Albertfalva in the AD 1st-3rd centuries. (SZIRMAI 1997, 527-529.) The same was implied by the trenches opened in the southern part of the territory by Tibor Nagy in 1954 and 1955. These trenches did not reveal archaeological features. It should also be added that about 500 m west of the territory, Tibor Nagy found a large Bronze Age settlement and three potter's kilns from the late LaTène D period during the construction of the housing estate on Leányka Street in the 22nd district. The kilns were used in the decades at the beginning of our

1. kép: Az ásatás helyszínrajza
 Figure 1: Plan of the excavations

A területen raszter módszerrel dolgoztunk, ezzel közel 1000 négyzetméter méretű felület kutatása történt meg. A munkaterületen szórványosan a római leletekkel együtt őskori, közélebről bronzkori anyag is előkerült. Az 1999 évi munkahely egy szakaszán két északkelet-délnyugat irányú vizesárok került elő. A felületek megfele-

era as suggested by the find material. (NAGY 1971, 5.; NAGY 1973, 271.)

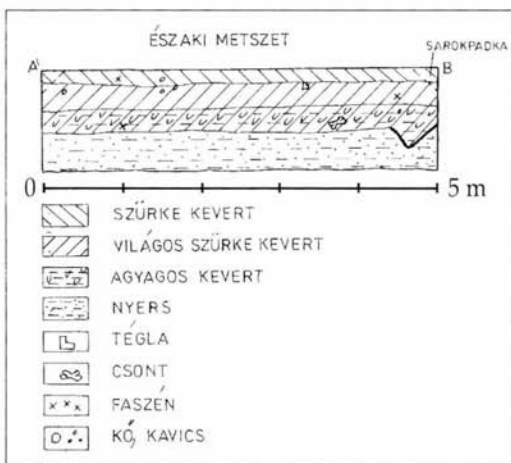
We used a grid system on the territory and uncovered a surface of about 1000 square metres. Some prehistoric, more exactly Bronze Age material, was also found in addition to the Roman finds.

Two northeast-southwest orient-

lő metszetei szerint a *fossák* eredeti indításai, beásásai, az árkok felső részei már nyomtalanul elpusztultak. Azonban, a vizesárkok alsó részeit közel 50 méter hosszan követtük északkelet-délnyugat irányban. Az árkok keleti fordulását is megfigyeltük a Duna irányába, a Hunyadi János út felé. A *fossák* a felületek nyugati metszetei alá is húzódnak. A két árok közötti agyaggerinc szélessége: 1,30 méter. A vizesárkok megmaradt alsó részei a mai felszíntől 70 centiméter mélyen jelentkeztek, az árkok átlagos mérhető szélessége 0,50-1,70 méter között van. A vizesárkok aljai V, szegletes és ívelt alakúak. (2., 3., 4., 7. kép) Ezeket az adatokat a helyszíni adottságok határozták meg. A *fossák* betöltése: barna agyagos homogén föld, a legalsó része már iszapos. A vizesárkok betöltéséből jellegzetes korhatározó lelet nem került elő. A keleti *fossa* alján és annak keleti oldalán többszörös átvágott cölöpök nyomai is jól láthatók. (8. kép) Ez utóbbi jelenségek is a palánkkonstrukció maradványait mutatják. A felületek rétegei között a sárga, agyagos föld jelenlétét is több ízben dokumentáltuk Ezek az adatok pedig a vizesárkok kidobott földjére is utalnak.

Itt kell megjegyezni, hogy egyetlen helyen maradt meg egy köves

ed ditches were found in a portion of the territory unearthed in 1999. According to the relevant sections, the beginnings, especially the digging of the *fossae* and the upper parts of the ditches, have perished without a trace. Still, the lower parts of the ditches could be followed along a length of 50 m in a north-east-southwest direction. We could also observe that the ditches turned eastward toward the Danube under Hunyadi János Street. The *fossae* extended under the western sections of these surfaces as well. The width of the clay ridge between the two ditches was 1.3 m. The surviving lower parts of the ditches appeared at a depth of 70 cm from below the present surface. The measurable average width of the ditches was between 0.5 and 1.7 m. The bottoms of the ditches were V-shaped, angular and arched. (Figures 2, 3, 4, 7) These features were defined by local conditions. The fill of the *fossae* was brown, clayey, homogeneous soil, loamy at the bottom. It did not contain any datable finds. On the bottom of the eastern *fossa* and on its eastern side traces of multiple cut posts could be discerned. (Figure 8) These latter phenomena also represent the remains of the plank construction. The existence of the yellow clayey soil could

2. kép: Az A/6 jelű felület északi metszete a nyugati fossa részletével
 Figure 2: The northern section of surface A/6 with a detail from the western fossa

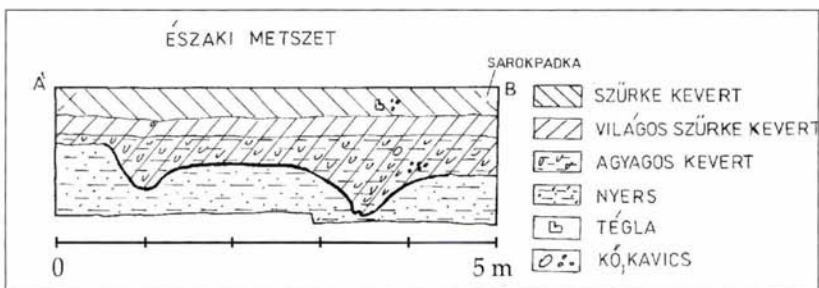
szint maradványa, a mai felszín alatt 30 centiméterre. Ez a szint egy úthoz tartozott – a keleti fossától keletre, a katonai objektum belső részén.

A keleti fossára később egy 2 méter átmérőjű kutat ástak, melynek

also be registered several times between the layers of the surfaces. These data also point to this yellow soil being the earth thrown out of the ditches.

It must be mentioned here that remains of a rubble level survived at only a single spot 30 cm beneath the present surface. This level belonged to a road, running east of the eastern fossa, in the inner part of the new fort.

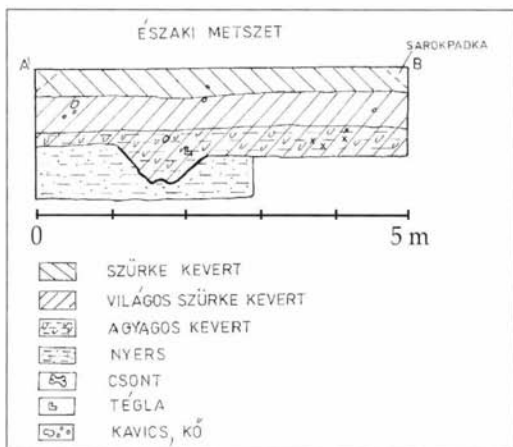
A well with a diameter of 2 m was later founded over the eastern fossa. Its inner wall was covered by wattle made of, on average, 60 cm long and 5 cm thick sticks. (HANSON 1990, 379-387.) Seven sticks survived from the wattle lining of the well (Figure 6) in a

3. kép: Az A/8 jelű felület északi metszete a vizesárok nyomaival
 Figure 3: The northern section of surface A/8 with the traces of ditch

belső falát 5 centiméter átmérőjű, átlagosan 60 centiméter hosszú karókból készített vesszőfonat borította. (HANSON 1990, 379-387.) A vesszőfonatos kútbélésből hét karó maradt (6. kép) meg csaknem ép állapotban, ezeket anyagvizsgálatra kiemeltük. A kút betöltése homogén, fekete agyagos föld, belőle említésre méltó lelet nem került elő. A kút betöltéséből talajmintát tettünk el iszapolásra. A kút vízszintje a mai felszíntől mérve

3,20 méteren jelentkezett. E szondázó munka kapcsán – ugyancsak későbbi – a fossáktól teljesen eltérő tájolású támpilléres épület 80 centiméter széles alapfal-maradványa is előkerült – csaknem a mai felszínen! (5. kép) Az épület többi része nyomtalanul elpusztult, szintje a mai felszínnél már magasabban lehetett. Az épületmaradvány közelében, a kevert szürke betöltésből Antoninus kori Drag. 31. típusú tál töredékeit emeltük ki. A szondázó munka során több kis kemence, tűzhely, égetőhely, nyomai is megmaradtak. A leletek közül említést érdemel a nagy mennyiségű állatcsont, a bronzból, ólomból és vasból készült

4. kép: Az A19 jelű felület északi metszete a keleti fossa maradványával

Figure 4: The northern section of surface A19 with remains of the eastern fossa

nearly intact condition. These were removed for analysis. The fill of the well was a homogenous, black, clayey earth, which did not yield any significant finds. We collected soil samples from the fill of the well for flotation. Water appeared in the well at the depth of 3.2 m from the present surface. The test excavations also unearthed the circa 80 cm broad foundation wall remains of a subsequently also pillared building right below the present surface. (Figure 5) The orientation of the building was totally different from that of the fossae. The rest of the building has perished since its floor level must have been higher than

5. kép: Támpilléres épület részlete
Figure 5: Detail of the pillared house

tárgyak és a különböző üvegedényekre utaló töredékek is.

1999-ben Albertfalván eddig ismeretlen, úgynevezett ideiglenes tábor nyugati védműveinek (*fossák*, út) közel 50 méter hosszú szakaszát lokalizáltuk. Ez a tábor rövid életű lehetett, a csapatok elhagyták azt, amikor már beköltözhetek az új, elkészült Duna parti, albertfalvi *auxiliaris* táborba. Az égetőhelyek és a kisebb kemencemaradványok az új tábor körülövező település (*vicus*) maradványaihoz tartoznak. A vesszőfonattal bélelt kút és a támpilléres épület az új tábornál későbbi periódus maradványait képviselik.

A szondázó ásás megkezdésével csaknem egy időben 1999 szeptemberében elkészült az Albertfalva

the present ground surface. Near the remains of the building, we found fragments from a Drag 31 bowl from the Antonine period in the mixed grey fill. Traces of several smaller ovens, hearths and kilns were uncovered during the test excavations although there were also empty surfaces.

These contained some scattered finds as well, but the associated features and levels have perished with-

6. kép: Kút bontás közben
Figure 6: The well during excavation

7. kép: Fossa maradványai (A17 felület, déli metszet)
 Figure 7: Remains of a fossa (A17 surface, southern section)

8. kép: Vizesárok részlete (A19 felület, déli metszet)
 Figure 8: Detail of the ditch (A19 surface, southern section)

– központ szabályozási terve (BFVT-Önkormányzat). Azonban a szondázó feltárás jelentős eredményei miatt a tervezett bevásárlóközponttal kapcsolatban az

out a trace. Among the fin material mention should be made of the large number of animal bones, bronze, lead and iron objects as well of some fragments suggesting various kinds of glass vessels.

We localised the approximately 50 m long stretch of the western defence system (*fossae*, road) from a so-far unknown, so-called temporary fort in Albertfalva in 1999. The fort must have functioned for only a short time. The troops left it when they were able to move into the new auxiliary fort in Albertfalva on the banks of the Danube. The kilns and the smaller

oven remains belonged to the settlement surrounding the new fort (*vicus*). The well lined with wattle and the pillared building represent a period later than the new fort.

egyeztetések folyamatosak. E tervezett bevásárlóközpont kapcsán várható – következő lépésként – hogy rövidesen sor kerülhet a következő fontos régészeti feladat megvalósítására Albertfalván: a védművek (*fossák*, utak, táborfal, tornyok, kapu) feltárással az új tábor méreteinek, alakjának meghatározására.

Szirmai Krisztina

Irodalom/References:

HANSON 1990 – W. S. HANSON, The Flavian auxiliary fort at Elginhaugh, Akten 14., Internationalen Limeskongresses 1986 in Carnuntum, Wien (1990) 379-387.

NAGY 1970 – NAGY T., Régészeti Füzetek Ser. 124. Budapest (1971) 5.

NAGY 1973 – NAGY T., Budapest Régiségei 23 (1973) 271.

SZIRMAI 1997 – SZIRMAI K., Excavation in the military vicus of Budapest/Albertfalva (1994), Roman Frontier Studies 1995. Oxbow Monograph 91. (1997) 527-529.

Nearly parallel to the start of the test excavations, the development project of Albertfalva centre (BFVT – Local Government) was conceived in September, 1999. Due to the significant results from the test excavations, however, negotiations are going on concerning the projected shopping centre. It is expected that before work begins on the projected shopping centre that the next important archaeological task can be soon carried out in Albertfalva, that is, the definition of the extent and the shape of the new fort through excavations of the defence system (*fossae*, roads, fort wall, towers, gate).

Krisztina Szirmai